

FEDIVERSE

xarxes socials lliures i ètiques

FEDeration
<https://fediverse.party/> **unIVERSE**

Conceptes bàsics.....	2
Xarxa vs. Servei.....	2
Lliure vs. Privatiu.....	2
Descentralització vs. Centralització.....	3
Principis vs. Control.....	3
Valor vs. Preu.....	5
Apodera't!.....	6
A cada barri, un bastió.....	6
Local, coneguda i desconeguda.....	6
@lleialtec@santsenques.cat.....	6
Tria el teu node.....	7
Trobades Fediversals.....	7
Orgull de veïnes.....	8
Un protocol per a federar-les a totes.....	10
Res és perfecte.....	10
Bibliografia.....	11
Glossari.....	12
Enllaços d'interès.....	14
Crèdits.....	15

Conceptes bàsics

Xarxa vs. Servei

Segons la Viquipèdia, una xarxa social «és una **estructura** social composta per individus (o organitzacions) anomenats "**nodes**" que estan lligats (connectats) per un o més tipus d'interdependència com ara amistat, parentesc, **interessos** comuns, intercanvis financers, relacions sexuals, creences, coneixements o prestigi. (...) La xarxa també pot ser usada per mesurar el **capital social**, que és el valor que un individu rep de la xarxa social.»

En termes sociològics, doncs, una xarxa social la configuren les persones amb els seus vincles, i genera valor. Per la seva naturalesa, distingim dos tipus de xarxes socials:

- Les analògiques, que es donen de manera orgànica i no es creen amb l'ús de tecnologies. Sovint són relacions de parentesc i amistat basades en la proximitat física.
- Les digitals, que es creen i desenvolupen a través de programari que utilitzem a través d'Internet, la «Xarxa de xarxes». Sovint són relacions basades en interessos comuns o afinitat ideològica.

Els programes que fem servir per relacionar-nos amb altres persones, solen ser presentats en forma de servei, de plataformes que en fomenten el seu ús. Alguns són privatis i centralitzats, com Facebook o Twitter; i alguns són lliures i descentralitzats, com Mastodon o Pleroma.

Lliure vs. Privatiu

A dia d'avui (novembre del 2018), els programes que executem a les nostres màquines (ordinadors, telèfons o tauletes) són creats per persones. I si no som nosaltres els que hem creat un programa és que ho ha fet algú altre. Un programa és com qualsevol obra i té una llicència on s'especifica **què podem fer o no amb aquesta obra**.

En el cas del programari, la seva llibertat defineix la nostra pròpia, com a usuàries d'aquella tecnologia en concret. Si un programa té una llicència privativa, serà com una caixa negra de la que no podem veure el contingut. Si utilitzem programari lliure, ens assegurem **quatre llibertats** fonamentals:

- 0) Utilitzar el programa com vulguem
- 1) Llegir-ne el codi per poder estudiar-lo i adaptar-ne versions a les nostres necessitats
- 2) Distribuir còpies del programa a qui ho necessiti
- 3) Distribuir còpies de les versions del programa a qui ho necessiti

Posem que anem a un restaurant i demanem la recepta d'un plat. Potser no ens la donen, argumentant que els podriem fer la competència muntant un restaurant també. Seria una recepta privativa perquè ens priva d'utilitzar-la, modificar-la i compartir-la.

Si anem a casa de l'àvia, segur que ens donarà la recepta, posem d'una truita de patates. I de la seva recepta, l'original, probablement en farem alguna adaptació: un dia que no tinguem patates, la podrem fer amb espàrrecs, adaptant-la així a les nostres necessitats o gustos. A més, la nostra àvia no s'enfadarà si compartim la seva recepta amb els nostres amics. La recepta de l'àvia, doncs, és lliure perquè la podem usar, modificar i compartir, tan l'original com les modificacions.

Descentralització vs. Centralització

Les empreses GAFAM (Google, Amazon, Facebook, Apple, Microsoft), a més crear i fer-nos utilitzar programari privatiu, es basen en models arquitectònics centralitzats. Tot el que aboquem en aquests serveis (imatges, converses, etc.), queda a disposició de l'empresa en qüestió que emmagatzema les nostres vides als seus servidors. Anomenades «**el petroli del segle XXI**», les nostres dades són utilitzades de diverses maneres lucratives i, sovint, poc ètiques: les venen a altres empreses, fan experiments socials, vigilen a la població de forma massiva o intenten manipular l'opinió pública.

Una característica que tenen en comú els serveis privatis centralitzats és la unilateralitat de la seva governança ja que són serveis controlats per empreses capitalistes, on la presa de decisions no és horitzontal ni transparent. La usuària usa el servei, però les seves dades són propietat de l'empresa, amb el que la usuària acaba sent usada per l'empresa que proporciona el servei. És per això que es parla de **capitalisme cognitiu**.

Als serveis de xarxes digitals centralitzades hem d'obrir un compte a cada xarxa específica per poder contactar amb les persones que són allà dins perquè les usuàries d'una xarxa privativa no es poden posar en contacte amb les usuàries d'una altra xarxa privativa: **des de Twitter no pots seguir gent a Facebook ni a la inversa**. Tecnològicament és possible, però aquestes empreses posen més ganes en escombrar cap a casa i guanyar diners que no pas en connectar les persones.

En canvi, la FEDIVERSE (FEDeration unIVERSE) és una xarxa de xarxes socials lliures on les usuàries poden contactar entre elles independentment de la xarxa que facin servir (GNUsocial, Mastodon, Pleroma, Diaspora*, Hubzilla, Friendica, etc). **L'objectiu de la FEDIVERSE és connectar les persones** i, per això, la seva estructura es basa en un model descentralitzat que funciona gràcies a protocols d'interconnexió, donatius i a la bona voluntat de les seves administradores.

La totalitat de la FEDIVERSE està distribuïda entre els nodes que la conformen. Cap node té una còpia completa de la FEDIVERSE i, de fet, qualsevol node només en conté una petita part, com si fos un organisme pluricel·lular. **La FEDIVERSE és un univers descentralitzat** on els nodes de les xarxes no trafiquen amb les dades de les seves usuàries. Per això, a més de lliures i federades, són ètiques.

Principis vs. Control

A diferència dels serveis centralitzats de les GAFAM, que són «cortijos tecnològics», la **FEDIVERSE és la xarxa de xarxes socials** amb la que somiava un dels creadors de la WWW (World Wide Web) Tim Berners-Lee. Al 2018 es mostra devastat amb el rumb de centralització que ha pres l'invent en molt pocs anys, tot i que es mostra optimista en la re-descentralització d'Internet. Ja al 2008, havia participat en un escrit defensant la descentralització de les xarxes socials. La federació creada per la comunitat del programari lliure ofereix llibertat i apoderament de diverses maneres:

- **Autogestió.** A diferència dels serveis GAFAM, la FEDIVERSE s'organitza de forma comunitària. Totes les xarxes són desenvolupades per persones d'arreu del món, al marge de cap corporació o institució oficial. Cada node d'una xarxa s'autogestiona les seves despeses, normalment amb les donacions de les seves usuàries. En tecnologies digitals, a més de proximitat física (com projectes locals o regionals basats en programari lliure), podem parlar de proximitat ideològica (el fet de crear o participar de tecnologies lliures per la seva sobirania i ètica).

- **Descentralització.** Les usuàries dels sistemes privatius es concentren per milions als servidors d'empreses que, per seguir acumulant poder, controlen la informació que reben les seves usuàries i es lucren i experimenten amb les seves dades. A les xarxes lliures, l'acumulació de poder ni existeix ni és sostenible. I és per això que es creen eines per diversificar les usuàries en els diferents nodes de les diverses xarxes federades. Les nostres dades s'emmagatzemen a cada node que fa de servidor i ningú pretén lucrar-se amb les dades de les altres.
- **Interoperabilitat.** Si ets a Twitter no pots contactar amb la gent de Facebook perquè els seus amos ho han decidit així. Però tècnicament, és possible. La FEDIVERSE és un ecosistema heterogeni on hi ha diverses xarxes (Mastodon, GNUsocial, Friendica, etc.). I totes connecten amb totes, és a dir, federen, perquè comparteixen protocols que els permeten interactuar. A diferència dels serveis de xarxes corporatives, a la FEDIVERSE les xarxes no competeixen, si no que tracten de cooperar entre elles.
- **Replicabilitat.** A diferència de Twitter o Facebook, a les xarxes lliures qualsevol persona pot muntar un node d'una xarxa. Si t'agrada la xarxa GNUsocial, pots muntar-te la teva pròpia instància en un servidor, és a dir, que un ordinador executarà el servei i farà de node. I així, podràs convidar a altres persones a formar part del teu node. Un cop formin part del teu node, podran contactar amb la resta de les usuàries que són a la FEDIVERSE.
- **Independència.** De tant en tant, els serveis centralitzats cauen i les seves usuàries queden desconnectades entre si. Això, a la FEDIVERSE no pot passar. Si un node o servidor cau, no cau tota aquella xarxa, i menys la Federació sencera: només cau el node. Podem tenir paciència i esperar que l'admin del node solucioni el problema o tenir un compte alternatiu en algun altre node de la mateixa xarxa o d'una altra xarxa. Algú podria «desendollar Twitter» però ningú pot apagar tota la FEDIVERSE.
- **Diversitat.** A la federació tenim molts nodes de cada xarxa. És per això que, a l'hora d'entrar a la FEDIVERSE podem triar per xarxa o per node. Si ens agrada més la xarxa GNUsocial que la de Mastodon, buscarem algun node de GNUsocial disponible o muntarem el nostre propi node. Però si tan ens fa la xarxa (perquè totes estan connectades), potser podem triar per l'afinitat i confiança que ens genera un node, independentment de la xarxa que faci servir. Tria el node de la xarxa que més t'agradi!
- **Confiança.** Com comentàvem, a la FEDIVERSE, qualsevol persona amb els coneixements necessaris pot crear un node gestionar-lo com vulgui. La persona que gestiona el node és coneguda com la "Administradora del node". Als serveis de xarxes socials privatives, la relació entre l'Administradora (les accionistes de l'empresa) i les usuàries (el valor de l'empresa) és mercantil; a la FEDIVERSE, la relació la defineixen l'Administradora i les usuàries del node. L'Administradora té poder absolut sobre el node i, per tant, és recomanable que les usuàries facin l'esforç de saber qui administra el node del que participen.
- **Aprentatge.** Si vols participar de les xarxes lliures però no tens els coneixements tècnics per administrar un node, tens dues opcions: registrar-te a un node ja existent o adquirir els coneixements necessaris per aprendre a gestionar-lo. Si ets autodidacta, pots aventurar-te a llegir manuals i experimentar. Quan ho necessitis, demana ajut a la comunitat: trobaràs desenes de persones que t'ajudaran encantades.
- **Respecte.** A totes les xarxes socials, privatives o lliures, hi ha *trols* o usuàries que es dediquen a molestar-ne d'altres. Tot i així, l'ambient que es respira a les xarxes privatives és més de «jungla digital», on milions de persones i *bots* (programes que es fan passar

per persones) hi diuen la seva de qualsevol manera. El fet de pertànyer a xarxes lliures sol representar un acte de consciència digital i les persones que en formen part, solen mostrar les seves opinions de forma respectuosa. Diguem que hi ha un salt qualitatiu entre fer ús d'un servei enganyosament gratuït i ser conscient de formar part d'una comunitat autogestionada. I això, es tradueix en el respecte que es tenen les persones a unes xarxes i altres.

Valor vs. Preu

Imaginem que anem a comprar verdures: si anem al supermercat, se'ns indicarà l'origen i el productor i podrem valorar si hi han posat pesticides, quin tipus de llavor fan servir, o quines condicions de treball tenen els pagesos que cultiven aquestes verdures; si anem a una cooperativa agroecològica, ens assegurem que les verdures que consumim són **saludables, de temporada, de proximitat**, i els pagesos que les cultiven, a més de tenir un sou digne i drets laborals, s'organitzen horitzontalment.

En aquest cas, el seu valor ètic és més elevat i el seu preu, també, amb el que les verdures comprades a una cooperativa segurament seran més cares i més ètiques que les que comprem al supermercat. Per sobre del preu, podem posar-hi el valor, i intentar sempre consumir productes de proximitat. Ens farem un favor a nosaltres mateixes per la qualitat del producte que ingerim, i al nostre entorn, -tan geogràfic com humà-, ja que donarem suport a **iniciatives properes, ètiques i justes**.

L'acte de consumir, però, no es redueix al consum exclusivament físic, com menjar o beure. Consumim informació quan llegim alguna cosa; consumim tecnologia quan fem ús de programari. Així que, en funció dels serveis que consumim, rebrem una perspectiva o altra d'un mateix fet. I aquesta perspectiva, influirà sobre la nostra percepció i opinió personal. Respecte al consum tecnològic, la nostra salut digital dependrà del programari que fem servir. D'alguna manera, passa una mica el mateix que amb les verdures. Si consumim programari privatiu, ens arrisquem a que porti **pesticides digitals**, anomenats «malware (MALicious softWARE)» o programari maliciós. I aquest programari pot ser nociu tan per nosaltres com per les nostres amistats i familiars.

Però si consumim programari lliure, garantim **salut digital tan per nosaltres com per les persones que ens envolten** digitalment, a més d'una sèrie de llibertats com a usuàries. Afortunadament, -i a diferència del cas de les verdures-, totes les xarxes socials lliures són gratuïtes de debò, és a dir, que no les paguem amb les nostres dades i les dels nostres contactes com a les privatives. Tot i que no tot el programari lliure és gratuït, la major part d'ell ho és i per això hi ha projectes que demanen donacions per poder fer sostenibles els projectes.

Si donem suport a iniciatives de la comunitat del programari lliure, com les xarxes federades, farem enfortir les nostres pròpies llibertats. I es pot participar de moltes maneres. La principal de totes és fer servir programari lliure perquè, **només per usar-lo, ja ets lliure**. I aquesta és una sensació que s'ha d'experimentar perquè no es pot explicar amb paraules.

Altres maneres de participar a la comunitat són parlant de tecnologies lliures a les persones que t'envolten o ajudant-les a fer el salt des de les xarxes privatives a les lliures; participar de xerrades, debats o accions col·lectives; o organitzar-les; traduir textos, desenvolupar eines o, simplement, fer un donatiu a algun projecte de programari lliure.

Apodera't!

A cada barri, un bastió

Des del Lleialtec, comissió tecnològica de la Lleialtat Santsenca, volem **impulsar l'ús de xarxes socials lliures i ètiques als espais culturals, cooperativistes i d'acció comunitària**. Pensem que, a cada ciutat del món, hi hauria d'haver, com a mínim, un node federat per barri. I és per això que hem creat un node de Pleroma, una de les moltes xarxes existents a la federació (així com Mastodon, GNUsocial, etc.).

El node de la Lleialtat es diu Santsenques <https://santsenques.cat/> i neix amb la intenció de fer visibles les xarxes socials lliures dins l'ecosistema de la CELS, la Coordinadora d'Entitats per la Lleialtat Santsenca, i del barri de Sants de Barcelona. El nostre desig és que totes les persones i iniciatives vinculades a CELS participin de l'univers federat des d'un compte al node Santsenques.

Més enllà de la Lleialtat, però, també volem convidar al nostre node a totes aquelles persones i col·lectius del barri que, tot i no formar part de la CELS, comparteixen els seus principals eixos: cooperativisme, acció veïnal i cultures populars.

El nostre node, doncs, **vol ser un node limitat a un espai geogràfic** per tal de generar afinitats entre persones que participen al barri de Sants i enfortir el teixit social digital amb eines lliures i ètiques. Igualment, però, un cop participem d'un node, podem seguir i comunicar-nos amb qualsevol usuària, persona o bot, que tingui un compte a qualsevol node de qualsevol xarxa federada, i que són les anomenades "usuàries remotes".

Local, coneguda i desconeguda

A les xarxes lliures, hi ha **diferents línies de temps o "timelines"**, i per això es parla de la xarxa local, la xarxa coneguda i la xarxa desconeguda. Aquesta diferenciació, facilita que es generin comunitats íntimes però obertes al món.

La xarxa local ens mostra el contingut generat per les usuàries del node (Santsenques, per exemple). La xarxa coneguda, permet visualitzar el contingut publicat per les usuàries a qui seguim (siguin o no del nostre node) i la xarxa desconeguda, és el contingut publicat per la resta d'usuàries remotes de la federació.

@lleialtec@santsenques.cat

A la FEDIVERSE, el nom de les usuàries s'assemblen a adreces de correu electrònic. Diguem, que a un servei de xarxa social privativa, tothom que hi participa té el mateix cognom i està sotmès a la mateixa llei familiar. En canvi, a les xarxes lliures, podem triar el nostre cognom en funció de si volem participar d'una família o d'una altra.

A la comissió tecnològica de La Lleialtat hem creat un compte al nostre lleial-node (@lleiatec@santsenques.cat). **La primera part (lleiatec) és el nom d'usuària i la segona (santsenques.cat) és el cognom o nom del node del que participem**. L'arroba de l'inici del nom seria per mencionar: si un compte amb el nom "Borinots" resideix al node "santsenques.cat", el seu nom complet d'usuari seria "@borinots@santsenques.cat".

Tria el teu node

Sovint, a l'arribar a la FEDIVERSE, una xarxa de xarxes, ens sentim una mica perdudes davant de tantes possibilitats: hi ha moltes xarxes i cadascuna té milers de nodes. Volem contactar amb altres usuàries però primer hem d'escollir un node o xarxa local. Però, com escollir un node entre tants? Podem **triar per idioma, per interessos temàtics o per model econòmic**. Entre els milers de nodes, hi ha per exemple, un node o instància de la xarxa Mastodon anomenat social.coop <https://social.coop/about> i que és una cooperativa d'administradores.

Una de les iniciatives més potents del moment en termes de sobirania tecnològica és el projecte de la Confederac.io (<https://confederac.io/es/principal>), «**un espai col·laboratiu independent i multilingüe, administrat amb programari lliure de manera voluntària, sense publicitat ni ànim de lucre.**». A més d'una àgora o fòrum creat amb Discourse (<https://www.discourse.org/>) i un canal de xat amb Riot (<https://about.riot.im/>), la Confederac.io ofereix la possibilitat de participar a les xarxes lliures a través d'una instància de Mastodon (<https://red.confederac.io/>).

Mastodon és, a dia d'avui (novembre 2018), la xarxa social lliure més coneguda i, amb diferència, la que més usuàries té distribuïdes entre els seus nodes. A més del node de la Confederació, podem trobar centenars de nodes o instàncies de Mastodon. Fes una ullada a <https://instances.social/list>

Pleroma és una altra xarxa social lliure i federada que està agafant volada per ser més lleugera que Mastodon. A més del node de Santsenques, també hi ha centenars de nodes o instàncies de Pleroma. Les pots trobar aquí: <http://distsn.org/pleroma-instances.html>

GNUsocial és una de les xarxes socials lliures més antigues, molt més que Mastodon i Pleroma. Aquí les instàncies de GNUsocial: <https://gnu.io/social/try/>

Els nodes o instàncies de Diaspora* es diuen *Pods*. A diferència de Mastodon, Pleroma o GNUsocial, -que són eines de "microblogging" com Twitter-, Diaspora* seria una eina més semblant a Facebook, però lliure i ètica, sense publicitat i respectuosa amb la privacitat de les seves usuàries. Aquí els pods de Diaspora*: <https://podupti.me/>

Tria el node que t'agradi més i participa de les xarxes socials lliures, ètiques i federades. T'esperem!

Trobades Fediversals

Del projecte de la Confederac.io ha sortit la iniciativa de les **trobades FEDIVERSALS**, (<https://fediversal.cat/>) on es reuneixen físicament persones que estan en contacte per les xarxes federades. I de moment, se n'ha fet una a Barcelona, concretament a Can Vies, al barri de Sants, durant el maig de 2018.

En el marc de Dia de la Llibertat del programari o Dia del programari lliure, 15 de setembre, i aprofitant la trobada organitzada per Caliu (CATalan Linux Users <http://caliu.cat/>), es va presentar el projecte d'aquestes trobades. I al Sobtec del 2019, hi ha prevista una xerrada sobre la Fediverse.

Vine a conèixer les teves veïnes!

Orgull de veïnes

Entre les veïnes de l'Univers Federat, trobem iniciatives diverses que tenen en comú principis d'**autogestió estructural, acció comunitària, sobirania tecnològica i ètica digital**.

En nombre algunes de moltes i aprofitem per donar-els-hi les gràcies per tota la feina que fan d'informar, divulgar, traduir, formar, donar suport tècnic, etc. És un orgull pertànyer a una xarxa de xarxes on participen usuàries com:

Drets Digitals

Altaveu català de tecnologies lliures: una plataforma on trobarem, traduïts al català, textos que "defensen una xarxa oberta, lliure i descentralitzada, on es respectin els nostres drets digitals i les nostres llibertats civils". El seu eslògan és "*Els drets digitals són drets humans*".

Web: <http://www.dretsdigitals.cat/>

Usuària a la FEDIVERSE: @dretsdigitals@mastodon.social

Surt del cercle

"Blog destinat a combatre la cibervigilància a la que ens sotmeten grans corporacions tecnocapitalistes." Participa molt activament a la Confederac.io.

Web: <https://surtdelcercle.cat/>

Usuària a la FEDIVERSE: @surtdelcercle@mastodont.cat

Komun

"Cooperativa autònoma al servici del comú". Assessoren altres cooperatives sobre tecnologies lliures i participen de projectes d'economia alternativa com el Faircoin. El seu eslògan és "*Herramientas para seres socialmente iguales, humanamente diferentes y totalmente libres.*"

Web: <https://komun.org/>

Usuària a la FEDIVERSE: @komun@hostux.social

Autodefensa Informàtica

Programa de la ràdio lliure Radio Almaina (Granada) dedicat a les tecnologies digitals i la cultura lliure. És un programa molt complet on no falta l'humor i la bona música: amb entrevistes, secció de "patente estúpida del mes", i un "teatrillo" imperdible.

Web: <https://autodefensainformatica.radioalmaina.org/>

Usuària a la FEDIVERSE: @ai@gnusocial.net

IngoberLab

Inspiradora comissió tecnològica del CSO La Ingobernable (Madrid) on fan una pila d'activitats, presentacions i cursos relacionats amb la sobirania tecnològica per apoderar les veïnes. Va acollir el Hackmeeting 2017.

Web: <https://hacklab.ingobernable.net/>

Usuària a la FEDIVERSE: @ingoberlab@gnusocial.net

El Binario

Col·lectiu que, a més de divulgar tecnologies lliures, presta alguns serveis com pads col·laboratius i llistes de correu. Entre altres, organitzen cinefòrums i tallers de videojocs; dinamitzen l'espai feminista "zorras binarias"; i animen i ajuden en l'ús de la terminal als seus "Domingos negros".

Web: <https://elbinario.net/>

Usuària a la FEDIVERSE: @elbinario@gnusocial.net

Framasoft

"Associació d'educació popular, un grup d'amics i amigues que creuen que un món digital emancipador és possible". Iniciativa francesa que crea i ofereix desenes d'alternatives lliures als serveis privatis. En el marc de la seva campanya "Contributopia", han donat suport al creador de Peertube i, han recaptat més del doble del que havien demanat per desenvolupar l'eina.

Web: <https://framsoft.org/>

Usuària a la FEDIVERSE: @Framasoft@framapiaf.org

FSFe

"La Fundació del Programari Lliure a Europa (Free Software Foundation Europe), és una organització benèfica que faculta als usuaris per controlar la tecnologia. El programari està molt involucrat en tots els aspectes de les nostres vides; i és important que aquesta tecnologia ens aporedi enlloc de restringir-nos. El Programari Lliure otorga a tothom el dret d'usar, entendre, adaptar i compartir programari. Aquests drets ajuden a recolzar altres llibertats fonamentals com la llibertat d'expressió, de premsa i la privacitat."

Web: <https://fsfe.org>

Usuària a la FEDIVERSE: @fsfe@mastodon.social

Un protocol per a federar-les a totes

Així com és necessari un editor de text per escriure un document, un node també necessita programari per poder funcionar i, a més, interactuar amb els altres nodes existents. Els diversos nodes de la federació no només poden comunicar amb altres nodes del mateix programa o xarxa (de node de Mastodon a node de Mastodon), també poden comunicar amb altres nodes d'un programa diferent (de node de Mastodon a node de Pleroma) gràcies a que comparteixen llenguatges de comunicació anomenats protocols.

Històricament, hi ha hagut diferents programes o xarxes lliures com Friendica, Diaspora* o GNUsocial, i no totes comunicaven entre si, ja que cadascuna tenia les seves pròpies preferències i protocols. Al 2016, un grup de persones de la comunitat del programari lliure va posar molt d'esforç per **consensuar un estàndard que permetés la comunicació entre programes ben diferents**: plataformes de microblogging com Mastodon o Pleroma; de vídeo, com Peertube; de música Funkwhale; d'imatges, com PixelFed o d'emmagatzemament i compartició d'arxius, com Nextcloud.

Des del 2018, el protocol ActivityPub és un **estàndard reconegut pel The World Wide Web Consortium (W3C)**, una comunitat internacional liderada per Tim Berners-Lee, que vetlla pel desenvolupament d'estàndards web. I és per això que, al 2018, hi ha hagut un esclat de federacions ben diverses.

Des d'un compte de Twitter o Facebook no només no podem seguir usuaris de l'altra xarxa, tampoc podem fer comentaris d'un vídeo de Youtube o d'una imatge d'Instagram o d'una cançó de Spotify. Però, des d'un node federat (ja sigui de Mastodon, de Pleroma o de qualsevol altra xarxa federada), a més de poder seguir i comunicar amb altres usuàries federades, podem comentar un vídeo de qualsevol node de Peertube, una imatge de qualsevol node de PixelFed, o una cançó de qualsevol node de Funkwhale.

Un **cas pràctic**: posem que, des de la nostra usuària @lleialtec@santsenques.cat seguim a una usuària de la xarxa Peertube @santstv@peertube.cat i aquesta penja un vídeo. Aquest vídeo ens apareixerà a la nostra xarxa coneguda i, des d'allà mateix, sense haver de tenir usuari a Peertube, podrem comentar el vídeo que hagi penjat.

Res és perfecte

Més enllà dels avantatges tècnics que presenten les solucions federades, volem mencionar també que:

- Al igual que les xarxes privatives, tot allò que publiquem és públic i potser ens haurem de defensar dels **trols, bots o d'addicions**.
- Hi ha nodes més precaris que d'altres i poden **caure durant unes hores o tancar** definitivament.
- Tan lliures com privatis, els programes s'executen en màquines o servidors físics que consumeixen energia, amb el que també tenen cert **impacte ambiental**.

Bibliografia

«Xarxa social». Definició a la Viquipèdia https://ca.wikipedia.org/wiki/Xarxa_social

«Software llibre». Vídeo divulgatiu en forma d'animació i analogia.
<https://peertube.video/videos/watch/8d83f4f0-fd38-4ad9-a05c-100fbac67f5d>

«"I Was Devastated": Tim Berners-Lee, the Man Who Created the World Wide Web, Has Some Regrets». Article sobre Tim Berners-Lee i la re-descentralització d'Internet, a Vanity Fair:
<https://www.vanityfair.com/news/2018/07/the-man-who-created-the-world-wide-web-has-some-regrets>

Paper en defensa de les xarxes socials descentralitzades, al W3C: «Decentralization: The Future of Online Social Networking» <https://www.w3.org/2008/09/msnws/papers/decentralization.pdf>

«La polémica por la manipulación emocional de Facebook». Article de la BBC
https://www.bbc.com/mundo/noticias/2014/06/140630_tecnologia_facebook_experimento_emociones_criticas_lv

«Silicon Valley fuera de control». Programa de ràdio "Autodefensa Informàtica" a Radio Almaina
<https://autodefensainformatica.radioalmaina.org/autodefensa-informatica-32-silicon-valley-fuera-de-control/>

«Facebook and Twitter are being used to manipulate public opinion – report». Article a The Guardian <https://www.theguardian.com/technology/2017/jun/19/social-media-proganda-manipulating-public-opinion-bots-accounts-facebook-twitter>

«Capitalismo cognitivo, propiedad intelectual y creación colectiva». Llibre publicat per Traficantes de sueños <https://www.traficantes.net/sites/default/files/pdfs/Capitalismo%20cognitivo-TdS.pdf>

Web de la FEDIVERSE: la xarxa de xarxes socials lliures i ètiques <https://fediverse.party/>

Glossari

Xarxa social

Estructura social composta per individus (o organitzacions) anomenats "nodes" que estan lligats (connectats) per un o més tipus d'interdependència.

Font: https://ca.wikipedia.org/wiki/Xarxa_social

Llicència

Estipulacions dels drets d'una obra que determinen què es pot fer o no amb ella. Al món del contingut, tenim llicències com les Creative Commons o la Peer Production License (PPL); al del programari, tenim llicències lliures com la GPL o l'AGPL.

Programari Lliure

Programa informàtic que respecta quatre llibertats considerades fonamentals: usar, estudiar, modificar i distribuir el seu codi, i les variacions que se'n facin. La llibertat d'un programa i, per tant, la de les seves usuàries, queda garantida sota llicències lliures.

GAFAM

Acrònim per les corporacions Google, Apple, Facebook, Amazon i Microsoft, màxims exponents del capitalisme cognitiu.

Capitalisme cognitiu

Apropiació i explotació, per part de grans corporacions tecnològiques i governs, del valor generat per les dades de les usuàries del món digital que usen serveis de programari privatius.

FEDIVERSE

Contracció de "FEDeration uniVERSE". Xarxa de xarxes lliures, ètiques i distribuïdes que connecten entre si gràcies a protocols d'interoperabilitat entre servidors, com ActivityPub.

Protocol

Llenguatge consensuat que permet la intercomunicació de diferents servidors i aplicacions.

ActivityPub

Protocol de comunicació per a xarxes socials lliures, obertes i descentralitzades. Té una API que permet la federació de servidor a servidor.

API

Acrònim de 'Application Programming Interface'. Conjunt de regles i especificacions que les aplicacions poden seguir per comunicar-se entre elles.

Servidor

Ordinador que té instal·lats programes que permeten oferir serveis. És desitjable que sempre estigui connectat per tal de no interrompre els serveis que dóna.

Node o instància

Servidor concret que té instal·lat el programari necessari (Pleroma, per exemple), per tal que les seves usuàries puguin registrar-se al servei i interactuar.

Administradora

Persona que gestiona un node federat, instal·lant els programes necessaris per fer-lo operatiu i mantenint-lo en un servidor.

Trol

Persona o programa que causa molèstia a una o diverses usuàries. De vegades, els trols no són persones, són bots.

Bot

Programa informàtic dissenyat per comportar-se com una persona humana. En funció de qui el programi, servirà per a uns propòsits o uns altres.

Usuària remota

Compte de la FEDIVERSE a qui, potencialment, podem seguir i interactuar. No pertany a la nostra xarxa local i no es mostrarà la nostra xarxa coneguda si no la seguim.

Xarxa local

Línia de temps que permet visualitzar el contingut generat per les usuàries d'un mateix node federat.

Xarxa coneguda

Línia de temps que permet visualitzar el contingut generat per les usuàries a qui seguim a l'Univers Federat, siguin o no del nostre node o pertanyin o no a la mateixa xarxa social.

Enllaços d'interès

Sobirania tecnològica i ètica digital

Congrés de Sobirania Tecnològica <http://sobtec.cat/>

"Xarxes lliures, descentralització i federació". Article de Surt del cercle a l'àgora de la Confederac.io <https://la.confederac.io/t/xarxes-lliures-descentralitzacio-i-federacio/5365>

"Redes sociales vs. Redes sociales Libres". Article a Cyb3rspace <https://cyb3rspace.wordpress.com/2017/09/19/sobre-redes-sociales/>

"La era del despotismo tecnificado: Claves para pensar las nuevas formas de control de la revolución digital". Article a Cybermedios <https://cybermedios.org/2018/08/05/la-era-del-despotismo-tecnificado-claves-para-pensar-las-nuevas-formas-de-control-de-la-tecnologia-digital/>

Altres vergonyes del programari asocial de vigilància massiva

"No participes en redes sociales virtuales privativas como Facebook / WhatsApp y demás". Article a Miscelánea natural <http://www.miscelaneanatural.org/derechos-y-libertades/no-participes-en-redes-sociales-virtuales-privativas-como-facebook-whatsapp-y-demas>

"Redes sociales privadas y panoptismo". Article de PuppetMaster a El Binario <https://elbinario.net/2016/09/02/redes-sociales-privadas-y-panoptismo/>

"Reasons not to use Facebook". Article de Richard Stallman <https://www.stallman.org/facebook.html>

Campanya anti-GAFAM. Conjunt d'articles i cartells de La Quadrature du net sobre la vulneració dels drets de les usuàries dels serveis privatis de Google, Apple, Facebook, Amazon i Microsoft. <https://gafam.info/>

"Google Deceptively Tracks Students' Internet Browsing, EFF Says in FTC Complaint". Article de la Electronic Frontier Foundation <https://www.eff.org/press/releases/google-deceptively-tracks-students-internet-browsing-eff-says-complaint-federal-trade>

"¿Qué es PRISM? Todas las claves del programa de vigilancia de EEUU". Article a Hipertextual <https://hipertextual.com/2013/06/que-es-prism-claves>

"El software de Microsoft es malware". Article de Richard Stallman <https://www.gnu.org/proprietary/malware-microsoft.es.html>

"'Rekognition', de Amazon, un dilema entre seguridad e invasión a la privacidad". Article a Expansión Mexico. <https://expansion.mx/tecnologia/2018/05/23/rekognition-de-amazon-un-dilema-entre-seguridad-e-invasion-a-la-privacidad>

"Get your loved ones off Facebook". Article de Salim Virani <http://www.salimvirani.com/facebook/>

Crèdits

Proposta de logo per la Fediverse

Autoria: Eukombos https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fediverse_logo_proposal.svg

Llicència: Domini públic <https://creativecommons.org/publicdomain/zero/1.0/deed.en>

Portada i text

Autoria: Lleialtec, comissió de tecnologia de La Lleialtat Santsenca

Text original: novembre, 2018

Versió 2: gener, 2019. Modificacions: a la llicència, als crèdits i a l'apartat "Trobades fediversals"

Text creat amb LibreOffice Writer. Portada creada amb Inkscape

Llicència del document

Creative Commons Reconeixement / Compartir Igual <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.ca>. Aquesta llicència permet fer ús d'aquest contingut sempre i quan es citi l'autoria i es comparteixi sota la mateixa llicència

Com citar aquest document:

"Fediverse: xarxes socials lliures i ètiques. Autoria: Lleialtec, comissió de tecnologia de La Lleialtat Santsenca <https://tec.lleialtat.cat/>. Text <http://documents.lleialtat.cat/LleialTec/Fediverse/fediverse-xarxes-lliures-a4.pdf> amb llicència <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.ca>"